

Stockholm den 11 juni 2019

Stockholms tingsrätt
Box 8307
104 20 Stockholm

**Mål nr T 4824-19, Ola Hjelm ./ Statens genom Justitiekanslern,
angående skadestånd**

Ola Hjelm har förelagts att yttra sig över statens svaromål, aktbilaga 25.
Med anledning av detta får han anföra följande.

**1 FRÅGAN OM VID VILKEN TIDPUNKT OLA HJELM
ANSÖKTE OM BYGGLOV**

1.1 Ola Hjelm vitsordar att han ansökte om bygglov i oktober 2010.

**2 ATT OLA HJELM NEKATS STRANDSKYDDSDISPENS
INNEFATTAR I HANS FALL EN ÖVERTRÄDELSE AV
EGENDOMSSKYDDET**

2.1 Staten har i sitt svaromål (p. 57) anfört att beslutet att neka Ola Hjelm strandskyddsdispens fattades i enlighet med lag och praxis samt att skälet till att mark- och miljödomstolen – vid prövningen av hans andra ansökan om strandskyddsdispens – beviljat honom dispens varit att domstolen kommit till en annan slutsats i vad som får anses som en bedömningsfråga. Vidare har staten anfört att förhållandet att strandskyddsdispens lämnas på strandskyddat område inte innebär att det tidigare byggförbudet har utgjort en överträdelse av egendomsskyddet.

- 2.2 Mot denna bakgrund vill Ola Hjelm framhålla att ett förordnande om strandskydd alltid innebär en inskränkning i den enskildes äganderätt. Omständigheten att strandskyddet utgör en inskränkning i äganderätten innebär dock inte nödvändigtvis att den också utgör en överträdelse av den enskildes egendomsskydd.
- 2.3 Som Ola Hjelm har anfört i sin ansökan om stämning följer det av bestämmelsen i 2 kap. 15 § regeringsformen och artikel 1 i första tilläggsprotokollet till Europakonventionen att inskränkningar i äganderätten är tillåtna så länge inskränkningen sker i ett allmänt intresse och med stöd av lag samt den uppfyller kraven på proportionalitet. Kravet på proportionalitet innebär att det allmänna intresse som motiverar ingreppet – i det enskilda fallet – måste vägas mot den enskildes intressen. Utgångspunkten är då att åtgärden inte får medföra en oskälig börda för den enskilde. (Se rättsfallet ”Parkfastigheten” NJA 2018 s. 753 p. 17 och Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, 5 uppl., 2015, s. 581.)
- 2.4 Egendomsskyddet enligt Europakonventionen har såväl en materiell som en processuell sida. Av betydelse för frågan om en inskränkning har inneburit en oskälig börda för den enskilde är därför inte bara inskränkningens faktiska konsekvenser, utan även om den enskilde har haft möjlighet att få sina intressen beaktade och inskränkningen prövad i domstol (se van Dijk m.fl., *Theory and Practice of the European Convention on Human Rights*, 5 uppl., 2018, s. 864).

- 2.5 Reglerna om strandskyddsdispens har införts för att kunna medge undantag från byggförbudet i de fall där de allmänna intressen som ligger till grund för strandskyddet inte alls eller endast i obetydlig omfattning skulle skadas av de åtgärder som den enskilde avser att vidta på sin fastighet (se prop. 1997/98:45). På så sätt ska dispensinstitutet alltså säkerställa att inskränkningen i den enskildes äganderätt inte blir mer omfattande än vad som vad kan anses vara nödvändigt för att uppnå strandskyddets syften. Dispensinstitutet är också det rättsmedel som den enskilde har att tillgå för att få sina intressen beaktade och behovet av strandskydd i det enskilda fallet prövat i domstol.
- 2.6 Eftersom strandskyddet motiveras av tungt vägande allmänna intressen kan ett strandskyddsförordnande i sig inte betraktas som en oproportionerlig inskränkning i den enskildes äganderätt. Omständigheten att den enskilde beviljas dispens innebär alltså inte automatiskt att det tidigare byggförbudet har utgjort en överträdelse av egendomsskyddet, så länge som den enskilde har haft möjlighet att få sina intressen beaktade och behovet av rådighetsinskränkningen prövad i domstol.
- 2.7 Det bör i sammanhanget påpekas att Högsta förvaltningsdomstolen också har slagit fast att prövning av frågor av strandskyddsdispens påverkar den enskildes egendomsskydd på ett sådant sätt att en proportionalitetsbedömning måste göras (se rättsfallen RÅ 1996 ref. 44 och RÅ 2001 ref. 72).

- 2.8 Länsstyrelsen samt mark- och miljödomstolen har vid prövningen av Ola Hjelms första ansökan om strandskyddsdispens underlåtit att göra en proportionalitetsbedömning. Denna underlåtenhet har sin bakgrund i att reglerna om strandskyddsdispens har tillämpats på ett sätt som gör att de står i strid med egendomsskyddet i 2 kap. 15 § första stycket regeringsformen och artikel 1 i första tilläggsprotokollet till Europakonventionen. I Ola Hjelms fall handlar det alltså om att länsstyrelsen samt mark- och miljödomstolen har tillämpat reglerna om strandskyddsdispens på ett sätt som står i strid med överordnade normer, inte att dessa instanser har kommit till en viss slutsats i en ren bedömningsfråga.
- 2.9 Om länsstyrelsen samt mark- och miljödomstolen, vid prövningen av Ola Hjelms första ansökan om strandskyddsdispens, hade gjort en proportionalitetsbedömning hade de kommit till slutsatsen att det var oproportionerligt att inte bevilja honom dispens. Genom att underlåta att göra en proportionalitetsbedömning har Ola Hjelms rådighet över fastigheten varit inskränkt under ca fyra års tid, trots att det inte har funnits några allmänna intressen som motiverat inskränkningen. Inskränkningen har därför utgjort en oskälig börda för honom och en överträdelse av hans egendomsskydd enligt såväl regeringsformen som Europakonventionen.

3 SKADESTÅND SKA GES UT MED STÖD AV 2 KAP. 15 § FÖRSTA STYCKET REGERINGSFORMEN

3.1 Som framgår av ansökan om stämning (p. 6.7.1–6.7.8) är Ola Hjelms uppfattning att skadestånd för statens överträdelse av hans egendomsskydd kan ges ut med stöd av 2 kap. 15 § första stycket regeringsformen. Omständigheten att en parlamentarisk utredning har tillsats för att överväga om en sådan rätt till ersättning ska regleras i lag utgör inte hinder mot att tingsrätten prövar Ola Hjelms talan i detta mål.

4 UNDER ALLA FÖRHÅLLANDEN SKA SKADESTÅND GES UT MED STÖD AV 3 KAP. 2 § SKADESTÅNDSLAGEN ALTERNATIVT EUROPAKONVENTIONEN

4.1 Rättsliga utgångspunkter

4.1.1 Som staten har påpekat (p. 41 i svaromålet) ska skadestånd för överträdelser av Europakonventionen i första hand bedömas enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen. För att ersättning ska kunna ges ut med stöd av den bestämmelsen krävs att överträdelsen beror på fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Bestämmelsen förutsätter alltså vållande från det allmännas sida, varvid det ska göras en helhetsbedömning som relateras till beslutssituationen. (Se rättsfallet NJA 2013 s. 842 p. 33 och 34.)

4.1.2 Bestämmelsen i 3 kap. 2 § skadeståndslagen ska dock tolkas konventionskonformt, vilket kan innebära att vissa i lagmotiv, praxis eller doktrin antagna begränsningar i tillämpningsområdet inte kan upprätthållas (se t.ex. rättsfallen ”Finanschefen ICS” NJA 2005 s. 462 och NJA 2007 s. 584).

4.1.3 Omständigheten att det allmänna har gjort sig skyldigt till en konventionsöverträdelse, utan att det föreligger sådant vållande som avses i 3 kap. 2 § skadeståndslagen, utesluter emellertid inte att staten ändå kan bli skadeståndsskyldig på annan grund. I ett sådant fall kan skadestånd nämligen ges ut om det är nödvändigt för att Sverige ska uppfylla sina åtaganden enligt artikel 13 Europakonventionen, som anger att den enskilde har rätt till ett effektivt rättsmedel vid konventionsöverträdelser. Det är då själva konventionsöverträdelsen som utgör grunden för skadeståndet. (Se rättsfallet NJA 2013 s. 842 p. 16–18 och 33.)

4.1.4 Rättsläget före den 1 april 2018 var alltså i stort sett detsamma som efter att bestämmelsen i 3 kap. 4 § skadeståndslagen trädde i kraft, vilket också har påpekats i lagens förarbeten (se prop. 2017/18:7 s. 52).

4.2 Ola Hjelm har rätt till skadestånd med stöd av 3 kap. 2 § skadeståndslagen alternativt med stöd av Europakonventionen

4.2.1 I likhet med vad staten har anfört anser Ola Hjelm att hans rätt till skadestånd i första hand bör prövas utifrån bestämmelserna i 3 kap. 2 § skadeståndslagen. Ola Hjelm gör i denna del gällande att länsstyrelsen och mark och miljödomstolen har gjort sig skyldiga till fel- och försummelse vid myndighetsutövning genom att tillämpa bestämmelserna om strandskyddsdispens på ett sätt som har stått i strid med hans egendomsskydd. Ola Hjelmns uppfattning är att det finns utrymme att – med en konventionskonform tolkning – ge ut skadestånd med stöd av bestämmelsen i 3 kap. 2 § skadeståndslagen.

- 4.2.2 I den mån Ola Hjelm inte har rätt till skadestånd enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen har han rätt till skadestånd med stöd av Europakonventionen. Skälen för detta är följande.
- 4.2.3 Europadomstolen har slagit fast att konventionsstaterna måste tillhandahålla ett kompensatoriskt rättsmedel i form av skadestånd för överträdelser av egendomsskyddet i artikel 1 i första tilläggsprotokollet till Europakonventionen. Mot bakgrund av att det i äldre praxis från Högsta domstolen har uttalats att endast uppenbart oriktig rättstillämpning kan grunda skadeståndsskyldighet för det allmänna har bestämmelsen i 3 kap. 2 § skadeståndslagen då inte ansetts som ett effektivt rättsmedel. (Se Stockholms Försäkrings- och Skadeståndsjuridik AB v. Sverige, no. 38993/97, 16 September 2003. Jämför även SOU 2010:87 s. 169.)
- 4.2.4 Staten är alltså, enligt artikel 13 i Europakonventionen, skyldig att tillhandahålla ett kompensatoriskt rättsmedel för överträdelser av artikel 1 i första tilläggsprotokollet till Europakonventionen. Enligt Ola Hjelm är förhållandena i hans fall också sådana att det är befogat att tillerkänna honom skadestånd såsom kompensation för överträdelsen.

5 FRÅGAN OM OLA HJELMS RÄTT TILL ERSÄTTNING FÖR RÄTTEGÅNGSKOSTNADER I MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

5.1 Ola Hjelmns uppfattning är att hans kostnader för ombud aldrig hade uppkommit om länsstyrelsen hade gjort en proportionalitetsbedömning vid prövningen av hans första ansökan om strandskyddsdispens. Ombudskostnaderna är en direkt följd av överträdelsen av hans egendomsskydd och har varit nödvändiga för att undanröja den otillåtna inskränkningen i hans äganderätt. Han har därför rätt att få rättegångskostnaderna ersatta såsom skadestånd.

6 BEVISUPPGIFTEN

6.1 Mot bakgrund av vad staten har anfört i sitt svaromål uppfattar Ola Hjelm att det i målet är ostridigt att de omständigheter som mark- och miljödomstolen, i sin dom den 23 juni 2016, lade till grund för slutsatsen att det var oproportionerligt att inte bevilja Ola Hjelm strandskyddsdispens förelåg redan vid tidpunkten för hans första dispensansökan. Vidare uppfattar han det som ostridigt att beslutet att avslå hans första ansökan om strandskyddsdispens fick till följd att fastigheten inte kunde användas för sitt ändamål och att den förlorade större delen av sitt marknadsvärde.

6.2 Ola Hjelm vidhåller dock att partsförhör under sanningsförsäkran ska hållas med honom själv. Han ska då höras om förhållandena när han förvärvade fastigheten samt hur länsstyrelsens och mark- och miljödomstolens beslut att neka honom strandskyddsdispens har påverkat honom. Med justering av vad som har angetts i ansökan om stämning åberopas förhöret till styrkande av att yrkandet avseende ersättning för ideell skada är skäligt.

Som ovan,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Rikard Samuelsson'.

Rikard Samuelsson

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Alexander Ottosson'.

Alexander Ottosson